

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

İKİNCİ BÖLÜM

ERİŞ VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 58665/17 ve diğer 44 başvuru)

© Çeviren, Kadir Öztürk, AİHS Hukuk Danışmanı, Hukuk Çevirmeni, [@LegalCounsel TR](#), 2023. Bu çeviriyi yayımlama izni, yalnızca Mahkeme'nin veri tabanı olan HUDOC'a konulması için verilmiştir.

© Translated by Kadir Öztürk, Legal Counsel to the ECHR, Legal Translator, [@LegalCounsel TR](#), 2023. Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

KARAR

STRAZBURG

24 Ekim 2023

İşbu karar kesindir, ancak şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Eriş ve Diğerleri v. Türkiye davasında

Başkan Jovan Ilievski,
yargıçlar Lorraine Schembri Orland,
Diana Sârcu,
ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Dorothee von Arnim'in katılımıyla
Komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm);
ilgili detayları ve farklı başvuru tarihleri ekli tabloda listelenen kırk beş
Türk vatandaşı ("başvurucu") tarafından İnsan Hakları ve Temel
Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi
uyarınca Türkiye Cumhuriyeti aleyhine Mahkeme'ye yapılan başvuruları;
bir suçun işlendiğine ilişkin makul şüphenin bulunmadığı iddiasına,
tutuklu yargılanmalarına karar verilirken ve tutukluluk halleri uzatılırken
ilgili ve yeterli gerekçelerin bulunmadığı iddiasına, tutukluluğun hukuka
uygunluğuna ilişkin yargı denetiminin etkisiz olduğuna, tutuklu yargılanma
sürelerinin uzunluğuna ve tutukluluğun hukuka uygunluğuna ilişkin yargı
denetiminin etkisiz olduğuna ilişkin Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamındaki
şikayetlerin Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi
Başkanı Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilen Türk Hükümeti'ne
("Hükümet") bildirilmesi kararını ve başvuruların geri kalanının kabul
edilemez olduğuna ilişkin kararı,
 tarafların gözlemlerini;
 başvuruların bir Komite tarafından incelenmesine ilişkin olarak
 Hükümet'in itirazının reddine dair kararı göz önünde bulundurarak,
 3 Ekim 2023 tarihinde gerçekleştirilen kapalı müzakerelerin ardından,
 Bu tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

DAVANIN KONUSU

1. Mevcut başvurular, esas olarak, başvuru sahiplerinin 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişimi sonrasında Türk makamları tarafından "Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması" (bundan sonra metinde "FETÖ/PDY" olarak anılacaktır) olarak tanımlanan ve darbe girişiminin arkasında olduğu değerlendirilen bir örgüte üye oldukları şüphesiyle yakalanmaları ve tutuklanmalarıyla ilgilidir (Davalı Hükümet tarafından ilan edilen olağanüstü hale ilişkin ayrıntılar ve ardından Avrupa Konseyi Genel Sekreterine sunulan Sözleşme'de öngörülen yükümlülükleri askıya alma bildirimini de dâhil olmak üzere darbe girişiminin ardından meydana gelen olaylar ile olağanüstü hal ilan edilmesinin ardından meydana gelen yasal gelişmelerle ilgili ayrıntılı bilgiler, *Baş v. Türkiye* (no. 66448/17, §§ 6-14 ve §§ 109--10, 3 Mart 2020) kararında yer almaktadır).

2. Başvuru sahipleri esas olarak, çeşitli tarihlerde, Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesi uyarınca cezalandırılan bir suç olan FETÖ/PDY üyeliği şüphesiyle yakalanmış ve yargılanmak üzere tutuklanmışlardır (bakınız,

yukarıda anılan *Baş*, § 58). Tutuklama kararları, esas olarak iddia edilen suçun niteliğine, delillerin durumuna ve hükmedilecek muhtemel cezanın ağırlığının dayanıyordu. Kararlarda, ayrıca, darbe girişimine ilişkin soruşturmaların ülke genelinde yürütülmekte olduğu, henüz tüm şüphelilerin ifadelerinin alınmadığı ve iddia edilen suçun Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 100 § 3 maddesinde listelenen “katalog” suçlar arasında yer aldığı belirtilmiştir (ilgili olduğu üzere, CMK'nın 100. maddesinin metni için, bakınız, *Baş*, yukarıda anılan, § 61). İlk tutuklama kararlarından ve dava dosyalarında bulunan belgelerden, başvuru sahiplerinin tamamının ByLock mesajlaşma sisteminin kullanıcısı olduğunun tespit edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca, 69774/17, 11420/18, 12700/18, 14670/18, 16396/18, 17825/18, 18580/18 ve 21/19 numaralı başvurularda yer alan başvuru sahiplerinin FETÖ/PDY ile bağlantılı olduğu iddia edilen Bank Asya'da hesaplarının bulunması nedeniyle FETÖ/PDY'yi finanse ettiklerinden ve/veya FETÖ/PDY yanlısı yayınlar bulduklarından şüphelenilmekteydi. Başvuru sahiplerinin, kendilerine atfedilen suçları işlediklerine dair makul şüphenin bulunmadığı iddiası da dâhil olmak üzere, tutuklama kararlarına karşı ileri sürdükleri itirazlar, Anayasa Mahkemesi de dâhil olmak üzere, mahkemeler tarafından reddedilmiştir.

3. Tarafların verdiği son bilgilere göre, başvuru sahiplerinin çoğu, ilk derece mahkemeleri tarafından terör örgütü üyeliği suçundan mahkûm edilmiştir. Ceza yargılamalarının çoğunun temyiz mahkemeleri veya Anayasa Mahkemesi önünde halen derdest olduğu görülmektedir.

MAHKEME'NİN DEĞERLENDİRMESİ

I. BAŞVURULARIN BİRLEŞTİRİLMESİ

4. Başvuruların benzer konularını dikkate alan Mahkeme, bunların tek bir kararda birlikte incelenmesini uygun bulmaktadır.

II. SÖZLEŞME'NİN 5 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

5. Başvuru sahipleri, Sözleşme'nin 5 § 1 (c) maddesi anlamında, yargılanmak üzere tutuklanmalarını gerektiren bir suç işlediklerine dair makul şüpheye yol açan belirli bir delil unsuru bulunmadığından şikâyetçi olmuşlardır.

6. Hükümet, Mahkeme'den, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca tazminat yolunu kullanmayan veya tazminat talepleri halen derdest olan başvuru sahipleri açısından bu şikâyetin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi talebinde bulunmuştur. Hükümet ayrıca, Mahkeme'den, başvuru sahiplerinin, başvurularının yapılmasının ardından davalarındaki gelişmeler hakkında Mahkeme'ye bilgi vermemeleri nedeniyle başvuru hakkının kötüye kullanıldığı gerekçesiyle başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilmesini talep etmiştir.

7. Mahkeme, daha önce Türkiye aleyhindeki diğer davalarda sunulan benzer itirazların reddedildiğini (örnek olarak bakınız, yukarıda anılan *Baş*, §§ 118-21 ve *Turan ve Diğerleri v. Türkiye*, no. 75805/16 ve diğer 426 başvuru, §§ 57-64, 23 Kasım 2021) ve mevcut davada bu sonuçlardan ayrılmak için hiçbir neden görmediğini belirtmektedir. Bu nedenle Mahkeme, bu şikâyetin Sözleşmenin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça temelsiz veya başka herhangi bir gerekçeyle kabul edilemez olmadığını düşünmektedir. Dolayısıyla, söz konusu şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar verilmelidir.

8. Mahkeme, başvurucuların tutuklu yargılanmalarının, ByLock mesajlaşma sistemini kullandıklarına ilişkin bilgilere ve bazılarıyla ilgili olarak FETÖ/PDY'yi finanse etmek olarak değerlendirilen bankacılık faaliyetlerine ve FETÖ/PDY'ye müzahir birtakım yayınlara abone olmalarına dayandığını belirtmektedir. Tutuklama kararlarında, başvurucuların ByLock mesajlaşma sistemini kullandıkları iddialarının dikkate alındığı ölçüde, Mahkeme, başvuruculara atfedilen suça ilişkin olarak ByLock kullanımının Madde 5 § 1 (c) anlamında "makul şüphe" teşkil edecek nitelikte olmadığını halihazırda tespit edildiğini belirtmektedir (bakınız, *Akgün v. Türkiye*, no. 19699/18, §§ 151 -85, 20 Temmuz 2021 ve *Taner Kılıç v. Türkiye (no. 2)*, no. 208/18, §§ 102 -03 ve 106 -09, 31 Mayıs 2022). Mahkeme ayrıca, ilgili olduğu şekilde, başvuruculara atfedilen diğer eylemlerin (yukarıdaki 2. paragrafa bakınız), söz konusu şüpheleri haklı çıkarabilecek başka herhangi bir bilginin yokluğunda, yasallık karinesinden yararlanan ve başvurucuların terör örgütü üyeliğini gösteren bir delil bütünü oluşturdukları makul olarak kabul edilemeyecek ikinci dereceden unsurlar olduğunu değerlendirmektedir (karşılaştırınız, *Taner Kılıç*, yukarıda anılan, §§ 104-05 ve burada anılan davalar).

9. Hükümet'in, başvurucuların ilk tutuklandıkları sırada iddia edilen suç işledikleri ile ilgili "makul bir şekilde şüpheli" olduklarına dair tatmin edici başka herhangi bir gösterge, "gerçek" veya "bilgi" sağlamadığı dikkate alındığında, Mahkeme, başvurucuların tutukluluklarını haklı çıkaran bir şüphenin "makullüğüne" ilişkin Madde 5 § 1 (c)'nin gerekliliklerinin yerine getirilmediğini tespit etmiştir (bakınız, yukarıda anılan *Baş*, § 195, ve yukarıda anılan *Taner Kılıç*, §§ 114-16). Bu noktada, her ne kadar Hükümet itiraz etse de başvurucuların yargı mensubu olmamasının varılan sonuç üzerinde herhangi bir etkisinin olduğu iddia edilemez. Ayrıca, bu davada Sözleşme'nin 5. maddesinin yorumlanmasında ve uygulanmasında kesinlikle dikkate alınması gereken bağlamsal bir faktör olan darbe girişiminden – yani, Türkiye'nin olağanüstü hal ilanına ve Sözleşme'de öngörülen yükümlülükleri askıya alma bildirimine neden olan olay - kısa bir süre sonra başvurucular tutuklansa da, söz konusu önlemin, durumun yarattığı zaruretlere dolayısıyla kesinlikle gerekli olduğu söylenemez (karşılaştırınız *Baş*, yukarıda anılan, §§ 115-116 ve §§ 196-201). Bu nedenle, Sözleşmenin 5 § 1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

III. DİĞER ŞİKAYETLER

10. Mahkeme, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrası, 3. fıkrası ve 4. fıkrası kapsamında geri kalan şikâyetlerle ilgili olarak, 5. maddenin 1. fıkrası ve *Turan ve Diğerleri* (yukarıda anılan, § 98) davasındaki değerlendirmeleri bakımından bu şikâyetlerin incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

11. 70782/17 numaralı başvuruda yer başvuru hariç olmak üzere başvurular, belirlenen süre içerisinde manevi tazminat konusunda değişen miktarlarda tazminat talep etmişlerdir. Söz konusu başvuruların çoğu, ulusal mahkemeler ve Mahkeme önünde yapmış oldukları yargılama masraf ve giderlerinin yanı sıra maddi tazminat da talep etmişlerdir.

12. Hükümet başvuruların taleplerine, dayanaktan yoksun ve aşırı oldukları gerekçesiyle itiraz etmiştir.

13. Mahkeme, *Turan ve Diğerleri* kararında (yukarıda anılan, §§ 102-07) belirtilen sebeplerle, maddi zarar bağlamında ileri sürülen talepleri reddetmiş ve 70782/17 numaralı başvuruda yer alan başvuru hariç olmak üzere başvuruların her birine, manevi zarar ile masraf ve giderler bağlamında sunulan talepleri içerecek şekilde, söz konusu miktardan doğabilecek her türlü vergi hariç olmak üzere 5.000 avro (EUR) ödenmesine hükmetmiştir.

BU NEDENLERLE MAHKEME, OYBİRLİĞİ İLE,

1. Başvuruların birleştirilmesine,
2. Haklarında ilk tutuklama kararları verildiği sırada, başvuruların bir suç işlediklerine dair makul şüphe bulunmadığı iddiasıyla ilgili olarak, Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi kapsamında ileri sürülen şikâyetin kabul edilebilir olduğuna;
3. Haklarında ilk tutuklama kararları verildiği sırada, başvuruların bir suç işlediklerine dair makul şüphe bulunmaması nedeniyle Sözleşme'nin 5 § 1 maddesinin ihlal edildiğine;
4. Başvuruların *Sözleşme'nin* 5. maddesi kapsamındaki geri kalan şikâyetlerinin kabul edilebilirliğini ve esasını incelemeye gerek olmadığına;
- 5.

(a) Davalı Devlet tarafından, üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki geçerli döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek ve söz

ERİŞ VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE KARARI

konusu miktarlar üzerinden ödenebilecek her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, manevi tazminat ile masraf ve giderler bağlamında, 70782/17 numaralı başvuruda yer başvuru hariç olmak üzere başvuruların her birine 5.000 (beş bin) avro ödenmesine;

(b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme gününe kadar geçen sürede, yukarıda bahsedilen miktara, Avrupa Merkez Bankası'nın söz konusu dönem için geçerli olan marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oran üzerinden basit faiz uygulanmasına;

6. Başvuruların *adil* tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddedilmesine karar vermiştir.

İşbu karar İngilizce tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 24 Ekim 2023 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Dorothee von Arnim
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Jovan Ilievski
Başkan

ERİŞ VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE KARARI

EK

Dava listesi:

Sıra No	Başvuru no.	Dava adı	Başvuru Tarihi	Başvurucu Doğum Yılı Adresi	Temsilcisi
1.	58665/17	Eriş v. Türkiye	28/07/2017	Ahmet ERİŞ 1987 Ankara	Gülhis YÖRÜK
2.	59699/17	Kurt v. Türkiye	08/11/2016	İbrahim KURT 1986 Sivas	Gülbahar KOÇAK
3.	69774/17	Taze v. Türkiye	29/08/2017	Ali TAZE 1974 Kahramanmaraş	Emre KOZANDAĞI
4.	70782/17	Gürbüz v. Türkiye	24/08/2017	Yusuf Ersin GÜRBÜZ 1989 Kutahya	Deniz ÖZERDEM
5.	3462/18	Köksal v. Türkiye	04/01/2018	Mehmet Fatih KÖKSAL 1985 Ankara	Gülhis YÖRÜK
6.	9582/18	Ilık v. Türkiye	13/02/2018	Hasan Hüseyin İLİK 1989 Kütahya	Fatma ALBAYRAK
7.	9881/18	Polat v. Türkiye	29/01/2018	Davut POLAT 1987 Tekirdag	
8.	11420/18	Sis v. Türkiye	27/02/2018	Ahmet SİS 1974 Düzce	Necip Fazıl YILDIZ
9.	12700/18	Aydemir v. Türkiye	06/03/2018	Muhammet Hamza AYDEMİR 1987 İzmir	Seçkin KESKİN

ERİŞ VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE KARARI

Sıra No	Başvuru no.	Dava adı	Başvuru Tarihi	Başvurucu Doğum Yılı Adresi	Temsilcisi
10.	14670/18	Arslan v. Türkiye	13/03/2018	Yaşar ARSLAN 1977 İstanbul	Necip Fazıl YILDIZ
11.	14845/18	Zenginerler v. Türkiye	02/02/2018	İbrahim ZENGİNERLER 1969 Kocaeli	Hakan Ruşen ARDA
12.	16396/18	Şenel v. Türkiye	27/03/2018	Ünal ŞENEL 1981 Trabzon	Kadir ÖZTÜRK
13.	17575/18	Kılıçarslan v. Türkiye	21/03/2018	Mesut KILIÇARSLAN 1981 Yozgat	Betül Feyza UĞUR AYDIN
14.	17825/18	Ünal v. Türkiye	05/04/2018	Mehmet Murat ÜNAL 1981 Kırıkkale	Vedat ÇAPRAZ
15.	18539/18	Kartal v. Türkiye	02/03/2018	Hamdi KARTAL 1983 İstanbul	Mehmet ÖNCÜ
16.	18580/18	Arslan v. Türkiye	19/03/2018	Mustafa Kemal ARSLAN 1970 Konya	Mustafa DEMİR
17.	20404/18	Ata v. Türkiye	17/04/2018	İsmail ATA 1984 Konya	Hüseyin DÖNMEZ
18.	45540/18	Çıtaker v. Türkiye	07/09/2018	Sema ÇITAKER 1986 Ankara	Adem KAPLAN
19.	45556/18	Celik v. Türkiye	07/09/2018	Ahmet ÇELİK 1985 Osmaniye	Adem KAPLAN
20.	46212/18	Elgün v. Türkiye	18/09/2018	Nagihan ELGÜN 1989 Balıkesir	Mehmet Ertürk ERDEVİR

ERİŞ VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE KARARI

Sıra No	Başvuru no.	Dava adı	Başvuru Tarihi	Başvurucu Doğum Yılı Adresi	Temsilcisi
21.	46256/18	Budaklı v. Türkiye	17/09/2018	Engin BUDAKLI 1974 Aksaray	Nurgül YAYMAN YILMAZ
22.	46824/18	Uzun v. Türkiye	20/09/2018	Erdem UZUN 1977 Ankara	Rukiye TURAN KARACA
23.	47027/18	Argündoğan v. Türkiye	28/09/2018	Tahir ARGÜNDOĞAN 1993 İzmir	Metin BOZKURT
24.	47046/18	Eldemir v. Türkiye	17/09/2018	Uğur ELDEMİR 1974 İstanbul	İlyas TEKİN
25.	54826/18	Horuz v. Türkiye	19/11/2018	Yusuf HORUZ 1989 Kahramanmaraş	Yasin TORUNOĞLU
26.	54866/18	Kunt v. Türkiye	07/11/2018	Mehmet Akif KUNT 1984 Balıkesir	Enes Malik KILIÇ
27.	56582/18	Özçelebi v. Türkiye	13/11/2018	Fahrettin ÖZÇELEBİ 1984 Ankara	Ahmet Serdar GÜNEŞ
28.	57182/18	Gören v. Türkiye	16/11/2018	Seyyit GÖREN 1981 Niğde	
29.	57545/18	Bakır v. Türkiye	15/11/2018	Levent BAKIR 1973 Ankara	Hasan Hüseyin ERDOĞAN
30.	58802/18	Pınarakar v. Türkiye	21/11/2018	Hidayet PINARAKAR 1980 Muğla	Adem KAPLAN
31.	58891/18	Görür v. Türkiye	28/11/2018	İhsan GÖRÜR 1984 Trabzon	Metin KESKİN

ERİŞ VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE KARARI

Sıra No	Başvuru no.	Dava adı	Başvuru Tarihi	Başvurucu Doğum Yılı Adresi	Temsilcisi
32.	21/19	Urgancı v. Türkiye	07/12/2018	Nihat URGANCI 1973 Amasya	Sevda URGANCI
33.	841/19	Karakuş v. Türkiye	12/12/2018	Fesih KARAKUŞ 1990 İstanbul	Ayşe BAĞCI KARAKUŞ
34.	1470/19	Sönmez v. Türkiye	13/12/2018	Dinar SÖNMEZ 1988 İstanbul	Muhammed Nuh POLAT
35.	2274/19	Arpacı v. Türkiye	13/12/2018	İsmail ARPACI 1982 Elazığ	Mehmet Sıddık KARAGÖZ
36.	2843/19	Işık v. Türkiye	03/01/2019	Ayhan IŞIK 1972 Isparta	Kadir ÖZTÜRK
37.	3430/19	Özgül v. Türkiye	02/01/2019	Muharrem ÖZGÜL 1974 Ankara	Tarık Said GÜLDİBİ
38.	4061/19	Metin v. Türkiye	28/12/2018	Yakup METİN 1977 Ankara	Adem KAPLAN
39.	4558/19	Öztel v. Türkiye	31/12/2018	Fatih ÖZTEL 1981 İstanbul	Neslihan BİLİCİ
40.	4585/19	Çulha v. Türkiye	28/12/2018	Kemal ÇULHA 1971 Adana	
41.	5304/19	Onursal v. Türkiye	03/01/2019	Soner ONURSAL 1987 Hatay	Dudu ERTUNÇ
42.	5531/19	Hamarat v. Türkiye	15/01/2019	Murat HAMARAT 1977 İzmir	

ERİŞ VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE KARARI

Sıra No	Başvuru no.	Dava adı	Başvuru Tarihi	Başvurucu Doğum Yılı Adresi	Temsilcisi
43.	5933/19	Gören v. Türkiye	11/01/2019	Yavuz GÖREN 1983 Zonguldak	Erdi KOSTİK
44.	6201/19	Say v. Türkiye	17/12/2018	Buket SAY 1988 Ankara	Adem KAPLAN
45.	6254/19	Yılmaz v. Türkiye	10/01/2019	Hakan YILMAZ 1971 Ankara	Burak ÇOLAK